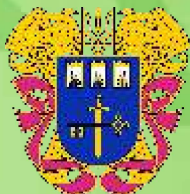

Міністерство освіти і науки України
Тернопільська обласна рада,
Тернопільська обласна військова адміністрація
Управління освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
Wyższa Szkoła Lingwistyczna w Częstochowie
Університет Humanitas (Сосновець, Польща)
Стамбульський фонд науки і культури (Туреччина)
Остравський університет (Чехія)

UNIVERSITY
OF OSTRAVA

V Міжнародна науково-практична
конференція

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ
В СУЧАСНОМУ СВІТІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ
ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

Збірник тез

Тернопіль
11-12 травня 2023 року

Міністерство освіти і науки України
Тернопільська обласна рада, Тернопільська обласна військова адміністрація
Управління освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
Wyższa Szkoła Lingwistyczna w Częstochowie
Університет Humanitas (Сосновець, Польща)
Стамбульський фонд науки і культури (Туреччина)
Остравський університет (Чехія)

V Міжнародна науково-практична конференція

**ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ
ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД**

Збірник тез

Тернопіль
11-12 травня 2023 року

Редакційна колегія:

Морська Н. Л., Литвин Л. М., Поперечна Г. А.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету

ім. Володимира Гнатюка

(протокол № 10 № 146-р від 30.05.2023 року)

Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід: збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції, 11-12 травня 2023 року, м. Тернопіль. ТНПУ ім. В. Гнатюка. Ред. кол.: Морська Н. Л., Литвин Л. М., Поперечна Г. А.. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В.. 2023. 434 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Микола БАРМАК – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Анатолій ДОВГАНЬ – доктор філософських наук, професор, професор кафедри інформаційної діяльності та суспільних наук Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

Сергій КОЗЛОВСЬКИЙ – доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця).

Збірник містить тези доповідей за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції «Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід», що відбулась 11-12 травня 2023 року на базі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Для всіх, кого цікавлять актуальні проблеми цінностей у сучасному світі.

УДК 13:316.752]:005.745

Усі матеріали подаються у авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей, а також за те, що матеріали не містять даних, які не підлягають відкритій публікації.

© Автори статей, 2023

© ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023

та національних цінностей: єдності, самобутності, національної гідності і віри та ін., дозволять сформувати ментальність, карбувати переконання та професійну поведінку військовослужбовців з метою формування у них моральної готовності до виконання завдань за призначення, а також спроможності до виконання завдань у проведенні спільних операцій з підрозділами країн Європейського Союзу і НАТО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримець Л. В. Ціннісні аспекти формування ментальності військовослужбовців Збройних Сил України. // Вісник Національного університету оборони України. 2018. № 1(49). С. 152-158.
2. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності [Електронний ресурс] : Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX // Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-IX#Text>
3. Про Службу військового капеланства [Електронний ресурс] :Закон України від 30.11.2021 № 1915-IX // Верховна Рада України. Законодавство України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/1915-20>.
4. An official website of the European Union: Aims and values URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_en

Іван ЗАГРІЙЧУК

Доктор філософських наук, професор

Українського державного університету залізничного транспорту,

Харків, Україна

zagrij@yahoo.com

ЦІННІСТЬ ІСТИНИ ТА ІСТИННІ ЦІННОСТІ

Важко не бути банальним, коли мова йде про цінності. Немає такої людини, яка б не говорила про цінності, яка б не оцінювала вчинки людей з позиції прийнятих нею цінностей, яка б не керувалась певними цінностями у своєму житті. Цінностями послуговуються навіть мізантропи. У своєму ставленні до інших людей вони також сповідують певну шкалу оцінок, що базується на визнанні ціннісного ставлення до життя та людей. Більше того, коли людина відкрито заявляє про ігнорування цінностей, невизнання останніх здійснюється, спираючись на власні цінності. А це заперечення одних цінностей з позиції інших, тобто цінності і тут присутні.

Дана ситуація ставить нас перед необхідністю осмислення поняття цінності. Оскільки все, про що людина судить, здійснюється з позицій розуму, то не обійти питання про істинність самої цінності. Ба навіть

більше, мова про істину та здатність нашого розуму її пізнати. І тут, не дивлячись на весь історико-філософський процес, який відображає становлення істинного розуміння світу, спробуємо все ж виділити деякі важливі моменти розуміння істини в контексті цінностей.

Розуміючи складність та багатогранність пізнання істини, звернемо увагу на те, що істина функціонує в свідомості людини як поняття. Це означає, що поняття як форма мислення включає в себе цілу низку моментів істинного пізнання. В такому випадку істина постає як певна єдність розмаїтості, як єдність, що диференційована в собі. Тобто істина як загальне поняття включає в себе моменти відмінні і одночасно вони є єдиними в своєму понятті. Так само як поняття троянда включає в себе різні види та сорти троянд.

Така особливість нашого мислення часто слугує підґрунтям для дискусій стосовно «неоднозначності» суджень про різні події, а в крайньому випадку веде до заперечення самої можливості істинного пізнання. Оскільки ми живемо в мінливому світі, то й наше розуміння істини, її фіксація не можуть бути сталими, незмінними. Але це зовсім не означає, що істини не існує і вона нам не під силу. Вона просто не може бути завершеною, особливо, коли це стосується суспільного життя.

Неоднозначність дійсно має місце в осмисленні світу, але вона не є домінуючою, не дивлячись на процесуальний характер пізнання. Будь-який процес є не лише процесом. Він має етапи становлення, які можна і слід зафіксувати. Неоднозначність характерна для етапу переходу однієї якості в іншу. Так, наприклад, про неоднозначність можна було говорити в момент підготовки війни Росії проти України. На практиці ця неоднозначність проявлялась в гаданні багатьох громадян України: буде агресія чи не буде. Неоднозначність, про яку мова, була різною на різних етапах підготовки цієї війни. За рік до війни можливість війни була досить туманною, але чим ближче до лютого 2022 року, тим все чіткіше проявлялись ознаки її неминучості. Тут навіть вже не варто говорити про те, що хтось був більш прозорливим і попереджав про неминучість агресії Росії ще в кінці ХХ століття, а то й раніше, а хтось і до сьогодні все ще не може визначитись, що відбувається і де причина сьогоднішніх страждань громадян України.

Коли агресія стала фактом, говорити що все ще існує якась невизначеність – це когнітивний дисонанс. Хто сьогодні ще не визначився, це означає, що наші аргументи йому не допоможуть, або, як зауважував І. Кант, ліків від такої хвороби не існує. Від себе добавимо – або людина сповідує цінності, які не є нашими цінностями. Тут якраз і виникає

питання про істинність цінностей. Вони, як ми бачимо, є різними в різних людей, в різних групах, прошарках, шарах суспільства.

Слід зауважити, що тут не розглядається вся сукупність передумов агресії. Для цього потрібно було б проаналізувати всю історію стосунків між Україною та Росією, включно з економічними, політичними, культурними та іншими відносинами. Мова тут йде про суто гносеологічні, теоретико-пізнавальні передумови осягнення сьогоденної ситуації в їх найбільш узагальненій формі, у формі поняттєвого осмислення.

Як бачимо, істина має цінність. Без опанування істини неможливо говорити про справжні цінності, які на мові філософії називають істинними цінностями. Які ж тоді цінності є істинними і де критерій їхньої істинності?

Тут як і в осмисленні істини розуміння цінності вимагає не абстрактного розумування про абстрактне добро і зло, що ніяк не пов'язані з актуальними проблемами сучасного життя. Аналіз з філософських позицій поняття цінності в умовах сучасної війни вимагає конкретно-теоретичного дослідження, яке спираючись на узагальнене розуміння цінностей, здатне до їх конкретного застосування. В ситуації з наведеним вище прикладом твердження, що існує добро і зло, що добрим бути краще, ніж злим ніяк не виводить нас із тісних рамок гносеології. Цим, до речі, сьогодні грішать деякі представники Української православної церкви, які намагаються «втопити» болючі питання української трагедії в абстрактних закликах до добра, віри, покаяння і т. п., не доводячи свої заклики до виявлення глибинних причин сьогоднішніх людських страждань, страждань «тут і тепер», чим затуманюють як істину, так і цінності людського життя в цьому світі.

В узагальненому вигляді істинну цінність у стосунках між людьми має взаємна повага, ненасильство, пошанування гідності. Причому гуманність моральних цінностей немає винятків і в цьому сенсі вона є всезагальною. Не можна гвалтувати одних заради «щастя» інших. Коли ж мова йде про війну, війну несправедливу, агресивну, неспровоковану, то само собою зрозуміло, що про ніяку істинну цінність агресії та насильства мови бути не може.

Сьогодні у світі існують режими, які легітимізують неістинні цінності. А тому практичним завданням є втілення в життя загальних принципів людського співжиття, які і складають зміст істинних цінностей. Адже істина це не лише відображення існуючого, але й утвердження належного.

V Міжнародна науково-практична конференція

**ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ
ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД**

Збірник тез

Підписано до друку 30.05.2023.

Формат 60x 84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний 70 г/м². Друк електрографічний.
Умов.-друк. арк. 25, 23. Обл.-вид. арк. 24,88
Тираж 100 примірників. Замовлення № 05/23/1-1.

Видавець та виготувач:

ФОП Осадца Ю.В

м. Тернопіль, вул. 15 Квітня, 2Д/10

тел. (097) 988-53-23

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.*